

แนวสั้งเขปกระบวนวิชา

1. คำอธิบายกระบวนวิชา

FL 476 วรรณกรรมภาคอีสาน

3 (3-0)

(North-Eastern Thai Literature)

ศึกษาวรรณกรรมภาคอีสาน อิทธิพลต่าง ๆ ที่มีต่อวรรณกรรมภาคอีสาน ประเภทของวรรณกรรม และนั้้นหลักขณในวรรณกรรมภาคอีสาน ความสัมพันธ์ระหว่างวรรณกรรมภาคอีสาน วรรณกรรมภาคเหนือ และวรรณคดีไทย

2. เนื้อหาโดยสังเขป

กระบวนวิชาวรรณกรรมภาคอีสาน เป็น (1) วิชาในกลุ่มวิชาโทภาษาและวัฒนธรรมพื้นบ้าน (2) เป็นวิชาเลือกเสรี สำหรับนักศึกษาที่สนใจวรรณกรรมภาคอีสาน และวรรณกรรมท้องถิ่น นั้นคือนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงทุกคณะฯ ทุกวิชาเอก สามารถเลือกลงทะเบียนเรียนกระบวนวิชาวรรณกรรมภาคอีสานเป็นวิชาเลือกเสรี โดยนับหน่วยกิตอยู่ในวิชาเลือกเสรี 3 หน่วยกิต

เนื้อหาของกระบวนวิชาวรรณกรรมภาคอีสานนั้น ว่าด้วยวรรณกรรมที่ปรากฏอยู่ในภาคอีสานทั้งมุขปาฐะ (เรื่องเล่า) และวรรณกรรมลายลักษณ์ ที่เคยเจริญรุ่งเรืองในภาคอีสาน และอาณาจักรล้านช้าง (สาธารณะประชาธิปไตยประชาชนลาว) ซึ่งได้แบ่งเนื้อหาเป็น 7 บท ดังนี้

1) บทที่ 1 ความรู้เรื่องภาคอีสาน กล่าวถึงสภาพภูมิศาสตร์ ประชากรภาคอีสาน และประวัติศาสตร์ของภูมิภาคอีสาน รวมทั้งการสืบทอดวัฒนธรรม นับตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ เช่น ยุควัฒนธรรมบ้านเชียง ยุคร่วมสมัยทวารวดี ยุคสมัยขอมพระนคร และการสร้างบ้านแปงเมืองสมัยอยุธยา และรัตนโกสินทร์ จนถึงสมัยปฏิรูปการปกครองหัวเมืองภาคอีสาน

2) บทที่ 2 วรรณกรรมมุขปาฐะ กล่าวถึงวรรณกรรมที่จดจำสืบต่อกันมาจากปากต่อปาก ได้แก่ ปริศนาคำทาย คำภษิต (คำผญา) เพลงเด็ก (เพลงกล่อมเด็ก เพลงปลอบเด็ก เพลงประกอบการเล่นของเด็ก) เพลงพื้นบ้านภาคอีสาน (หมอลำกลอน หมอลำเรื่อง หมอลำหมู่ หมอลำเพลิน หมอลำผีฟ้า รวมทั้ง ทำนองลำ เช่น ลำทางยาว ลำทางสั้น ลำเต๊น ลำเพลิน ฯลฯ) นิทานประเภทต่าง ๆ ที่เล่ากันทั่วไป เช่น นิทานมหัศจรรย์ นิทานวีรบุรุษ นิทานประจำถิ่น นิทานอธิบายเหตุ นิทานเทพปกรณั้ นิทานคติธรรม นิทานมุขตลก พร้อมทั้งยกตัวอย่างนิทานที่แพร่หลายของแต่ละประเภทด้วย

3) บทที่ 3 วรรณกรรมอีสานประเภทลายลักษณ์ กล่าวถึงภาษาถิ่นอีสานโดยสังเขป ฉันทลักษณ์ภาคอีสานทุกชนิดพร้อมทั้งอธิบายแผนผังฉันทลักษณ์ ตัวอักษรอีสาน อธิบายถึง อักษรตัวธรรม อักษรตัวไทยน้อย ที่ใช้บันทึกวรรณกรรมภาคอีสาน เนื้อหาวรรณกรรมอีสาน โดยเฉพาะวรรณกรรมนิทาน อธิบายถึงลักษณะโครงเรื่องที่ปรากฏอยู่ทั่วไปและโลกทัศน์ ในวรรณกรรมอีสาน ตอนท้ายได้จำแนกวรรณกรรมอีสานตามเนื้อหา ได้แก่ วรรณกรรม พุทธศาสนา วรรณกรรมประวัติศาสตร์ วรรณกรรมนิทาน วรรณกรรมคำสอน และ วรรณกรรมเบ็ดเตล็ด

4) บทที่ 4 ปรีทรรศน์วรรณกรรมพุทธศาสนา กล่าวถึงวรรณกรรมพุทธศาสนา สำคัญ ๆ โดยนำแต่ละเรื่องมาปรีทรรศน์แสดงให้เห็น (1) ที่มาของเรื่อง (2) เนื้อเรื่อง (3) ตัวอย่างสำนวนโวหาร และอธิบายคำศัพท์ภาษาถิ่นด้วย วรรณกรรมพุทธศาสนาที่นำมาปรีทรรศน์ มี 5 เรื่องด้วยกัน คือ มหาชาติ สมาสงสาร กาลนัมมื่อส่วย พญาคันทก และ นกกระจอก

5) บทที่ 5 ปรีทรรศน์วรรณกรรมประวัติศาสตร์ กล่าวถึง วรรณกรรมประวัติศาสตร์ ที่สำคัญของภาคอีสาน และได้้นำเรื่องพื้นเวียงมาปรีทรรศน์แสดงตัวอย่างให้เห็นสาระสำคัญของวรรณกรรมประวัติศาสตร์เรื่องพื้นเวียง เหตุการณ์สำคัญที่มีอิทธิพลเหนือจิตใจชาวอีสาน รวมทั้งแสดงสำนวนโวหารให้เห็นด้วย

6) บทที่ 6 ปรีทรรศน์วรรณกรรมนิทาน กล่าวถึง วรรณกรรมนิทานสำคัญ ๆ โดยนำมาปรีทรรศน์ 10 เรื่อง ซึ่งแต่ละเรื่องนั้นได้กล่าวถึง (1) ที่มาของเรื่อง (2) เนื้อเรื่อง (3) ตัวอย่างสำนวนโวหาร และอธิบายคำศัพท์ภาษาถิ่น วรรณกรรมนิทานที่นำมาปรีทรรศน์นี้เป็นวรรณกรรมที่แพร่หลายในภาคอีสาน ได้แก่ ลินไซ (สังข์ศิลป์ชัย) จำปาสี่ต้น ท้าวกำกาดำ นางผมหอม พระลักพระลาม ท้าวสีทน (พระสุธน-มโนห์รา) กาละเกด ขุนทิงขุนทอง ท้าวขลุ-นางอ้ว สุพรมโมกษา

7) บทที่ 7 ปรีทรรศน์วรรณกรรมคำสอน กล่าวถึง โลกทัศน์ที่เกี่ยวกับวรรณกรรม คำสอน และให้รายละเอียดเกี่ยวกับวรรณกรรมคำสอน โดยนำมาปรีทรรศน์ 6 เรื่อง ได้แก่ ยีตลิสสองคองลิสสี่ ธรรมดาสอนโลก พระยาคองสอนไพร่ ท้าวคำสอน ปูสอนหลาน อินทัญญอนสอนลูก ตอนท้ายได้สรุปวรรณกรรมคำสอนอื่น ๆ อีกด้วย

3. ข้อเสนอแนะในการเรียน

กระบวนวิชาวรรณกรรมภาคอีสาน เป็นองค์ความรู้ใหม่ในวงการวรรณกรรมไทย นักศึกษาภาษาและวรรณคดีไทยยังไม่เคยได้ศึกษามาก่อน เนื่องจากเพิ่งจะปรากฏอยู่ในหลักสูตรคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง เป็นแห่งแรก ฉะนั้น นักศึกษาจะไม่เคยเรียนรู้วิชานี้มาก่อนเลย ไม่ว่าจะศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษา หรือมหาวิทยาลัย นักศึกษา

วรรณกรรมและวรรณคดีไทยมักจะรู้สึกฉงนที่วรรณกรรมอีสานมีเนื้อหาสาระมากมายดังปรากฏอยู่ในตำราเล่มนี้ แต่ความจริงแล้วตำราเล่มนี้เลือกเฉพาะวรรณกรรมที่สำคัญ ๆ และแพร่หลายมาเรียบเรียงไว้เท่านั้น

นอกจากนี้ นักศึกษายังจะต้องฉงนสนเท่ห์อีกไม่น้อย เมื่ออ่านตำรากระบวนวิชาวรรณกรรมภาคอีสาน เพราะนักศึกษาไม่คุ้นเคยกับฉันทลักษณ์อีสาน และภาษาถิ่นอีสาน ฉะนั้น จึงอยากจะให้นักศึกษาเข้าฟังคำบรรยายในชั้นเรียนด้วย เพราะการอ่านเพียงตำราเล่มนี้ อย่างเดียวนั้น คงจะไม่เกิดการเรียนรู้เท่าที่ควร แต่อย่างไรก็ตาม ตำรากระบวนวิชาวรรณกรรมภาคอีสานนี้อาจจะช่วยให้ทำความเข้าใจเนื้อหาสาระได้ระดับหนึ่ง จึงขอแนะนำให้นักศึกษาฝึกฝนตนเอง ดังนี้

1) อ่านหนังสือตำราวรรณกรรมภาคอีสานที่ละบท แต่ละบทนั้นควรอ่าน 2 เที่ยว เป็นอย่างน้อย

2) ย่อเนื้อเรื่องแต่ละบทให้เหลือเพียง 1-2 หน้า

3) ให้นักศึกษาอ่านหนังสือประกอบต่อไปนี้

- ตำรากระบวนวิชาภาษาถิ่น FL 323

- ตำรากระบวนวิชา การจารึกสมัยต่าง ๆ FL 344

4. การประเมินผล

การประเมินผลปลายภาค

- ข้อสอบปรนัย (4 ตัวเลือก) 100 ข้อ หรือ 120 ข้อ